



de Rechtspraak

**Evaluatie Pilot 'Forensische Ondersteuning' bij gerechtshoven**

*Een vraagbaak en ondersteuning bij forensische dossiers in het strafrechtelijk proces*

Augustus 2014

**Colofon**

De pilot Forensische ondersteuning en de Evaluatie zijn uitgevoerd in opdracht van de Raad voor de rechtspraak in samenwerking met het Landelijk Overleg Vakinhoud Strafrecht en de Universiteit van Amsterdam, Faculteit der natuurwetenschappen, Wiskunde en Informatica, directie Forensic Science.

## Contact gegevens

Voor meer informatie kunt u zich wenden tot de heer mr. ing. P.C.T. van Dam.

correspondentieadres: Postbus 90613  
2509 LP Den Haag

Telefoon: 06 52807035

e-mail adres: p.dam@rechtspraak.nl

## **Managementsamenvatting**

Naar aanleiding van een eerdere pilot 'Forensische Ondersteuning' bij de rechtbanken Amsterdam, Den Haag en Utrecht, is een gelijksoortige pilot opgezet voor de gerechtshoven. De betrokken forensisch medewerkers in deze pilot zijn geselecteerd op basis van werving en selectie door de Rechtspraak in samenwerking met de Universiteit van Amsterdam. Per mei 2013 is bij het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden de pilot 'Forensische ondersteuning' gestart. De forensisch medewerker was voor 0,4 fte aangesteld, evenredig verdeeld over de twee locaties. Na vier maanden is, in september 2013, ook het gerechtshof 's-Hertogenbosch betrokken in de pilot. Vanaf dat moment zijn de forensisch medewerkers voor 0,6 fte aangesteld. Tijdens de gehele pilot is er een logboek bijgehouden waarin de werkzaamheden van de forensisch medewerkers van beide gerechtshoven zijn bijgehouden.

Doel van de pilot was tweeledig: allereerst het vergroten van de algemene (forensische) kennis bij juristen, en daarnaast het bieden van een waardevolle handreiking bij individuele (straf)zaken. Dat doel is bereikt. Forensische ondersteuning is gebleken een welkome aanvulling te zijn op de kennisopbouw van de betrokken gerechtshoven.

De forensisch medewerkers zijn bij 39 zaken betrokken geweest in de periode mei 2013 tot en met januari 2014. Het totaal aantal besproken onderwerpen is 87, welke zijn onder te brengen in 27 verschillende forensisch (technische) disciplines. Van de zaken waar de forensisch medewerker bij betrokken is, is de forensisch medewerker bij het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden in de meeste gevallen door de jurist benaderd, terwijl bij het gerechtshof 's-Hertogenbosch in de meeste gevallen de forensisch medewerker de jurist heeft benaderd.

Uit de ervaringen blijkt dat in het algemeen kan worden gesteld dat voor het uitvoeren van de twee doelstellingen, zichtbaarheid van de forensisch medewerker erg belangrijk is. Goede forensische ondersteuning vraagt om een medewerker die eenvoudig te benaderen is. De drempel om de forensisch medewerker aan te spreken moet zo laag mogelijk zijn.

Door de forensische medewerker zijn (lunch)lezingen over forensisch technische onderwerpen gegeven om de reeds aanwezig (basis)kennis van raadsheren en juridisch medewerkers uit te breiden. Daarnaast werd tijdens de pilot gewerkt aan informatie pagina's die forensisch (technische) onderwerpen dekken en beschikbaar worden gesteld aan juristen via de Wiki Juridica. Het feit dat de forensisch medewerker 'in huis' aanwezig was, stelde de juristen in de gelegenheid om algemene forensische vragen voor te leggen en deze aan de hand van onder andere wetenschappelijke literatuur en vakbijlagen toegelicht te krijgen.

Daarnaast kan worden geconcludeerd dat de forensisch medewerker naast de algemene kennisvergroting, ondersteuning biedt bij individuele (straf)zaken. Bij de zaakgerelateerde vragen levert de forensisch medewerker een toegevoegde waarde doordat deze de verstrekte forensische informatie beter bruikbaar maakt voor de beoordeling van de strafzaak. Uit de verschillende forensisch technische onderwerpen (in totaal 27) die besproken werden, blijkt dat binnen een breed gebied van de forensische wetenschappen behoefte is aan ondersteuning. Daarnaast kan de jurist aan de hand van de verstrekte informatie een betere

inschatting maken van de mogelijkheden met betrekking tot het aanvullend onderzoek, en de relevantie daarvan. De nieuw(st)e ontwikkelingen worden hierin meegenomen.

Waar forensische ondersteuning een bewezen welkome aanvulling is op de kennisopbouw van de gerechtshoven luidt het advies op zijn minst 0,5 fte forensisch medewerker beschikbaar te stellen per gerechtshof. Dit kan worden ingevuld door de huidige forensische medewerkers beschikbaar te stellen voor de vier gerechtshoven.

## **Inhoudsopgave**

<b>Hoofdstuk 1: Inleiding</b>	<b>6</b>
1.1 Totstandkoming	6
1.2 Project groep	6
1.3 Doel van de pilot 'Forensische ondersteuning' bij gerechtshoven	7
1.4 Inhoud van de evaluatie	7
<b>Hoofdstuk 2: Inzet van forensisch medewerker bij gerechtshoven</b>	<b>9</b>
2.1 Vergroten van empirisch wetenschappelijke (basis)kennis	11
2.1.1 <i>Lezingen</i>	11
2.1.2 <i>Wiki Juridica</i>	12
2.1.3 <i>Algemene vragen van jurist</i>	12
2.2 Handreiking individuele (straf)zaken	13
2.2.1 <i>Zaakgerelateerde vragen</i>	13
2.2.2 <i>Ondersteuning voorbereiding forensisch dossier</i>	16
<b>Hoofdstuk 3: De ervaring van de forensisch medewerker</b>	<b>17</b>
3.1 Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden	17
3.2 Gerechtshof 's-Hertogenbosch	19
3.3 Belangrijke aspecten die uit de ervaringen naar voren komen	20
3.3.1 <i>Zichtbaarheid</i>	20
3.3.2 <i>(vroegtijdige) Betrokkenheid</i>	20
3.3.3 <i>Werkproces</i>	21
<b>Hoofdstuk 4: De ervaring van de gerechtshoven</b>	<b>22</b>
<b>Hoofdstuk 5: De resultaten van de pilot bij de gerechtshoven</b>	<b>23</b>
<b>Hoofdstuk 6: Conclusies en aanbevelingen</b>	<b>27</b>
6.1 Conclusie	27
6.2 Aanbevelingen	28

## **Hoofdstuk 1: Inleiding**

### 1.1 Totstandkoming

Uit de pilot 'Forensische ondersteuning' bij de rechtbanken Amsterdam, Utrecht en Den Haag is gebleken dat de forensische ondersteuning binnen de Rechtspraak een positieve bijdrage levert aan de kwaliteit van de strafrechtspraak.<sup>1</sup> Op basis van deze ondervindingen is een gelijksoortige pilot gestart bij de gerechtshoven. Forensisch medewerkers zijn hier eveneens proefondervindelijk aan de slag gegaan om uit te vinden op welke wijze forensische ondersteuning binnen de gerechtshoven kan bijdragen aan de kwaliteit van de rechtspraak.

Een alumnus en een student in de afrondende fase van de masteropleiding Forensic Science, te Amsterdam, zijn aangesteld voor de functie forensisch medewerker bij de gerechtshoven.

Gelijk aan de pilot bij de rechtbanken heeft de Raad voor de rechtspraak (de Raad) en het Landelijk Overleg Vakinhoud Strafrecht (LOVS) de noodzakelijke faciliteiten zeker gesteld en de projectbegeleiding verzorgd.

De pilot heeft van mei 2013 tot en met februari 2014 bij het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden plaatsgevonden. Van september 2013 tot en met februari 2014 is het Gerechtshof 's-Hertogenbosch ook betrokken in de pilot. De evaluatie van de negen maanden durende pilot heeft plaatsgevonden in januari en februari 2014. Tijdens de pilot zijn ervaringen uitgewisseld tussen de forensisch medewerkers bij de gerechtshoven. Daarnaast is er ook veelvuldig contact geweest met de forensisch medewerkers bij de rechtbanken om bestaande ervaringen mee te nemen in een goede start en verloop van de pilot.

### 1.2 Project groep

De forensisch medewerkers voor de gerechtshoven zijn geselecteerd door middel van een procedure van werving en selectie. Hierbij is de projectgroep, in samenwerking met de Universiteit van Amsterdam, actief geweest. Tijdens de selectie procedure zijn Dr. A. Haker (opleidingsdirecteur van de MSc Forensic Science) en Dr. Ir. H.H.J. Hardy (docent) betrokken geweest bij de waarborging van, onder andere, de (forensisch) empirisch-wetenschappelijke competenties en didactische kwaliteiten.

Tijdens de pilotfase is er gebruik gemaakt van de projectgroep als nuttig platform om praktijkervaringen uit te wisselen die vervolgens in het andere gerechtshof gebruikt konden worden. De projectgroep is uiteindelijk ook verantwoordelijk voor de eindevaluatie van de pilot 'Forensische Ondersteuning' bij de gerechtshoven. De projectgroep welke heeft deelgenomen aan deze pilot is als volgt opgebouwd:

---

<sup>1</sup> Evaluatie pilot 'Forensische ondersteuning rechtbanken' (2014), pagina 33

Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden

Pilotbegeleiders: mr. P.A.H. Lemaire / mr. W.P.M. ter Berg

Forensisch medewerker: M.J.M. (Michelle) Claushuis MSc.

Gerechtshof 's-Hertogenbosch

Pilotbegeleiders: mr. W.E.C.A. Valkenburg / mr. F.C.J.E. Meeuwis

Forensisch medewerker: P. (Pauline) Goemans BSc.

Strafbureau Landelijk Overleg Vakinhoud Strafrecht

Mr. ing. P.C.T. van Dam

### 1.3 Doel van de pilot 'Forensische ondersteuning' bij gerechtshoven

De pilot bij de gerechtshoven is met een overeenkomstige doelstelling opgezet als die bij de rechtbanken. Het doel van de pilot bij de rechtbanken is zicht te krijgen op de bijdrage die forensische ondersteuning kan leveren aan het begrip van natuurwetenschappelijke expertise in de rechtspraak'.<sup>2</sup>

Strafzaken in hoger beroep behoeven in relatie tot de eerste aanleg (minimaal) gelijke (basis)kennis van juristen als het gaat om interpretatie en beoordeling van forensisch technisch bewijs. De voorbereidingen die bij de rechtbank worden verstrekt aan de juristen, worden niet in het dossier opgenomen en zullen daardoor niet ter beschikking gesteld worden aan het betreffende gerechtshof. Daarnaast is er in de tweede aanleg de mogelijkheid om (aanvullend) onderzoek te laten verrichten. Aangenomen wordt dan ook, dat er net als bij de rechtbanken, behoefte is aan aanvullende forensisch (technische) kennis bij de juristen bij de gerechtshoven. Bovenstaande aspecten geven voldoende reden om de pilot bij de gerechtshoven te starten en na te gaan waar en of de behoefte aan forensische ondersteuning daadwerkelijk nodig is.

De doelstelling van de pilot 'Forensische ondersteuning' bij de gerechtshoven zijn te concretiseren naar twee vraagstukken:

1. Leidt de inzet van de forensisch medewerker bij het gerechtshof tot algemene (forensische) kennisvergroting bij juristen?
2. Biedt de forensisch medewerker een waardevolle handreiking bij individuele (straf)zaken?

### 1.4 Inhoud van de evaluatie

De evaluatie van de pilot, en daarmee dit evaluatierapport, laat zien in welke mate er vraag is naar forensische ondersteuning bij de gerechtshoven die betrokken zijn bij deze pilot. De evaluatie wijdt uit over de werkzaamheden en de ervaringen van de forensisch medewerkers,

---

<sup>2</sup> Evaluatie pilot 'Forensische ondersteuning rechtbanken' (2014), pagina 8

de ervaringen van de juristen en de statistieken met betrekking tot de pilot. In dit rapport zal antwoord worden gegeven op de onderzoeksvragen of de forensisch medewerker bijdraagt aan de algemene kennisvergroting en een handreiking biedt aan juristen bij individuele (straf)zaken.

De evaluatie van de pilot wordt bij de Raad voor de rechtspraak en het Landelijk Overleg Vakinhoud Strafrecht voorgelegd ter onderbouwing van de behoefte aan forensische ondersteuning.



## Hoofdstuk 2: Inzet van forensisch medewerker bij gerechtshoven

De forensisch medewerker moet worden gezien als een (forensische) generalist die in staat is om kennis vanuit allerlei forensische vakgebieden op begrijpelijke wijze over te brengen op onder andere raadsheren en juridisch medewerkers<sup>3</sup>. Deze ondersteuning wordt geboden als aanvulling op de reeds bestaande forensische kennis met als doel het begrip van forensisch technische onderwerpen te vergroten. De verschillende wijzen waarop de forensisch medewerker de (basis)kennis overdraagt zijn afhankelijk van de vraag en kunnen onderverdeeld worden in:

- algemene kennisvergroting of
- een handreiking bij individuele (straf)zaken.

Zo blijkt uit ervaring van de pilot bij de rechtbanken dat een forensisch medewerker in eerste aanleg een positieve bijdrage kan leveren aan het begrip van de inbreng van de deskundige<sup>4</sup>. De forensische toelichtingen en eventueel opgestelde voorbereidingen door de forensisch medewerker in eerste aanleg worden echter niet opgenomen in het strafdossier<sup>5</sup> en zijn logischerwijs niet beschikbaar zijn voor het betreffende gerechtshof wanneer er appel wordt ingediend. Uitgaande van de situatie dat deze informatie van belang is voor het begrip van het forensisch (technische) bewijs, zal ook de raadsheer in hoger beroep over gelijksoortige kennis moeten kunnen beschikken om de forensische rapporten te kunnen lezen, zich eigen te maken en te beoordelen. Afhankelijk van de redenen van het appel en het eventuele (aanvullende) onderzoek, zal de forensische ondersteuning in een vergelijkbare vorm als de eerste aanleg in de context van het strafdossier (en eventuele nieuwe rapporten) worden verstrekt. Nieuwe onderzoeksrapporten kunnen bijvoorbeeld leiden tot de behoefte aan nieuwe informatie omdat er een ander forensisch onderwerp wordt belicht. De lezer van forensische rapporten behoort deze rapporten te beoordelen en te toetsen op relevantie, samenhang en juistheid. Zoals in het onderzoek van Van Koppen (2004)<sup>6</sup> en Malsch (2008)<sup>7</sup> wordt besproken, worden forensische rapporten nog wel eens onjuist geïnterpreteerd, hetgeen in extreme gevallen kan leiden tot onjuiste rechtelijke beslissingen.<sup>8</sup>

Niet alleen in Nederland, maar ook in het buitenland wordt er binnen dit thema onderzoek gedaan naar de 'vertaaltappen' die er worden gezet tussen de politie en het forensische onderzoek, en net als in deze pilot; tussen de forensische deskundige en juristen. Zo beschrijft C. Kruse uit Zweden het volgende in haar onderzoek:

---

<sup>3</sup> Evaluatie pilot 'Forensische ondersteuning rechtbanken' (2014), pagina 5

<sup>4</sup> Evaluatie pilot 'Forensische ondersteuning rechtbanken' (2014), pagina 33

<sup>5</sup> De forensisch medewerker raakt niet aan de inhoud van het strafdossier of het forensisch bewijs maar draagt eraan toe bij dat de juristen over de juiste basiskennis beschikt om over dit bewijsstuk te kunnen oordelen. De ondersteuning biedt een nadere uitleg die is opgebouwd uit vakbijlage van het NFI en/of openbare publicaties en literatuur. Derhalve wordt de voorbereiding niet opgenomen in het strafdossier. Zie ook, Evaluatie pilot 'Forensische ondersteuning rechtbanken' (2014), pagina 14 en 18

<sup>6</sup> Koppen, P.J. van (2004) *Paradoxen van deskundigen*. Over de rol van experts in strafzaken. Deventer: Kluwer.

<sup>7</sup> Malsch, M. (2008) *Toetsing en gebruik van deskundigenrapporten*. In: A.P.A. Broeders & E.R. Muller (red.), *Forensische Wetenschap. Studie over forensische kennis en organisatie* (p. 445-475). Deventer: Kluwer.

<sup>8</sup> Malsch, M., Taverne, M.D. et.al. (2013) *DNA-rapporten: makkelijker kunnen we het niet maken, begrijpelijker wel* (pagina 13)

*"Increasingly, knowledge of importance to society is produced in cooperation between different professions and organizations in complex systems. Different professions, however, have different and perhaps conflicting understandings of what is regarded as valid knowledge and how it is to be produced, which can make such cooperation difficult. [...] Insights from this project will be useful to other studies of inter-professional knowledge production, for example in medical research and care or the social services. As forensic evidence is given an important role in public understandings of criminal justice, the project is also relevant to society."*

Corinne Kruse, Linköpings Universitet, Zweden (<http://www.tema.liu.se/tema-t/medarbetare/kruse-corinna?l=en>)

Een strafzaak bij het gerechtshof neemt vaak een veranderde, meer specifieke vorm aan dan in eerste aanleg omdat er gespecificeerd moet worden aangegeven waarom hoger beroep wordt aangetekend. De raadsheren en juridisch medewerkers verdiepen zich in de bestaande forensische rapporten, maar daarnaast kan ook aanvullend onderzoek met bijbehorende rapporten en eventuele verhoren van getuigen-deskundigen een rol gaan spelen. Hiervoor dienen de raadsheren en juridisch medewerkers over voldoende (basis)kennis van forensisch technische onderwerpen te beschikken. Deze (basis)kennis dient als handvat voor het doorgronden en goed toepassen van forensisch technische feiten binnen de strafzaak. Uit de ervaringen van de pilot bij de rechtbanken blijkt, is dat er behoefte is aan aanvullende informatie bovenop de reeds aanwezige forensisch (technische) kennis bij juristen in eerste aanleg<sup>9</sup>, en daarmee mogelijk ook bij de raadsheren en juridisch medewerkers van de gerechtshoven. Daarnaast biedt het hoger beroep ook een extra mogelijkheid tot het aanvragen van aanvullend onderzoek en/of contra-expertise.

De werkzaamheden van de forensisch medewerker blijken uiteen te lopen van eenvoudige algemene vragen tot complexe, zaakgerelateerde vragen. De soms moeilijk te achterhalen en onbegrijpelijke, informatie voor juridisch medewerkers, kan met behulp van de forensisch medewerker eenvoudiger achterhaald worden via bijvoorbeeld vakbijlagen, product- en dienstcatalogi, en wetenschappelijke artikelen. Dit hangt samen met het feit dat noch de forensische wetenschappelijke publicaties, noch de samenhangende populair wetenschappelijke publicaties zijn geschreven voor praktiserende juristen zoals raadsheren en juridisch medewerkers.

Het (onbewuste) onbegrip van deze disciplines kan leiden tot het letterlijk overnemen van de conclusie uit forensische rapporten of verklaringen van een getuige-deskundige. Hiermee wordt getracht de resultaten, maar vooral de interpretatie van de deskundige, van de forensische rapporten correct weer te geven. Het begrip van deze forensische onderbouwing is echter van essentieel belang voor de beoordeling.<sup>10</sup> In het onderzoek van De Keijser is een beperkt en kleinschalig onderzoek gedaan naar feitelijke en vermeende kennis bij rechters, advocaten en medewerkers van het NFI<sup>11</sup>. Er is gekeken naar de mate waarin de forensische technische conclusies correct werden geïnterpreteerd (feitelijke kennis), en naar de mate

<sup>9</sup> Evaluatie pilot 'Forensische ondersteuning rechtbanken' (2014), pagina 14

<sup>10</sup> DNA-debat 27 november 2013 te Vrije Universiteit Amsterdam, Diederik Aben

<sup>11</sup> De Keijser e.a. (2009) *Bijkans begrepen*

waarin zij zelf dachten deze conclusies te hebben begrepen (vermeend begrip). De resultaten hebben laten zien dat uitkomsten van forensische rapporten vaak verkeerd worden geïnterpreteerd, maar dat de gebruikers zich tegelijkertijd niet bewust waren van deze denkfout.

Het hierboven beschreven onderzoek laat zien dat de begrijpelijkheid van deskundigenrapporten niet altijd voldoende is, en dat er mogelijk knelpunten zijn bij de opdrachtformulering en bij de communicatie over het proces van rapporteren.<sup>12</sup>

Door de betrokkenheid van een forensisch medewerker bij het gerechtshof wordt het belang van het correct formuleren van resultaten en conclusies benadrukt. Hierdoor wordt het bewustzijn vergroot ten aanzien van fouten die kunnen optreden bij het 'vertalen' van de rapporten en verklaringen van deskundigen, die opgenomen worden in het arrest. De conclusies zoals genoteerd in de rapporten zijn gebaseerd op aannames, die door de onderzoeksinstituten niet altijd of onvolledig zijn opgenomen in de conclusies, waardoor deze kunnen ontbreken in de onderbouwing. Dit komt onder andere voor bij het gebruik van de Bayesiaanse statistiek.

“Ter terechtzitting in hoger beroep heeft de forensisch DNA-deskundige toegelicht dat zij met de constatering dat het extreem veel waarschijnlijker is dat de in het mengprofiel aangetroffen DNA-sporen afkomstig zijn van de verdachte dan van een ander persoon heeft gedoeld op een kans van minder dan 1 op 1 miljoen dat dit DNA van de verdachte afkomstig is.”

*Voorbeeld van een prosecutor's fallacy in een arrest van een gerechtshof in april 2013*

In de volgende hoofdstukken wordt uiteen gezet hoe de forensische medewerker een bijdrage heeft geleverd aan de algemene kennisvergroting op forensisch (technische) gebied en hoe deze een handreiking heeft gegeven op individuele (straf)zaken.

## 2.1 Vergroten van empirisch wetenschappelijke (basis)kennis

Om een bijdrage te leveren aan de kennisvergroting van de raadsheren en juridisch medewerkers is er een start gemaakt om passende aanvullende forensisch (technische) kennis over te dragen door middel van lezingen en Wiki Juridica. De algemene kennisvergroting vindt ook plaats op individueel niveau doordat de forensisch medewerker te benaderen is als vraagbaak. Hieronder is weergegeven hoe deze drie vormen door de forensisch medewerker zijn ingezet.

### *2.1.1 Lezingen*

Door lezingen over forensisch technische onderwerpen kan de basiskennis van raadsheren en juridisch medewerkers worden uitgebreid. De lezingen worden door de forensisch medewerker op het hof georganiseerd. Doordat de lezingen op locatie plaatsvinden en vaak

---

<sup>12</sup> Dit onderzoek is beperkt in zijn omvang en aantal respondenten, waardoor generalisatie van de bevindingen niet mogelijk is. De uitkomsten geven echter wel aanleiding tot nader onderzoek.

tijdens de lunch worden ingepland, is de drempel laag om de lezingen bij te wonen en hebben raadsheren en juridisch medewerkers ondanks hun drukke agenda's de mogelijkheid om aanwezig te zijn. Op deze manier wordt getracht een grote groep raadsheren en juridisch medewerkers in één keer te bereiken. Hiermee wordt niet alleen het hoofddoel bereikt, maar draagt het tevens bij aan de zichtbaarheid van de forensisch medewerker. Het onderwerp van de lezing kan bijvoorbeeld voortkomen uit de ervaringen van de forensisch medewerker aan de hand van de vragen die gesteld zijn of doordat de raadsheren en juridisch medewerkers zelf onderwerpen hebben aangedragen<sup>13</sup>.

### 2.1.2 Wiki Juridica

Naar aanleiding van de pilot bij de rechtbanken, waar getracht werd een invulling te geven aan de Wiki Juridica, is er een start gemaakt met het schrijven van forensische wiki-pagina's. Ook tijdens de pilot bij de gerechtshoven is er door de forensische medewerkers een bijdrage geleverd aan deze informatiebron. Deze bron zorgt in het algemeen voor de verbetering van de empirisch wetenschappelijke kennis binnen de Rechtspraak. Wanneer raadsheren en juridisch medewerkers achtergrond informatie nodig hebben krijgen zij de mogelijkheid om via de Wiki Juridica basisinformatie te vinden over forensische onderwerpen. De informatie op de Wiki Juridica kan in de toekomst worden uitgebreid, en uitgediept, met forensische (technische) onderwerpen.

### 2.1.3 Algemene vragen van jurist

Doordat de forensisch medewerker functioneert als vraagbaak, is er voor de juristen de mogelijkheid om forensische (technische) vragen voor te leggen.

Algemene vragen kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op een bepaalde onderzoeksmethode of de manier van werken bij politie of onderzoeksinstituten. Het gaat dan om basiskennis die niet eenvoudig beschikbaar is (in bijv. toegevoegde vakbijlagen) en waarvoor het soms te omslachtig is om contact op te nemen met de onderzoeksinstituut(en) gelet op de tijd die dat in beslag kan nemen. Wanneer een forensisch medewerker 'in huis' is, is de stap om een dergelijke vraag te stellen, makkelijk te zetten. Dit kan vervolgens aanleiding geven om het onderwerp verder uit te lichten, ook richting het onderzoeksinstituut in het kader van de behandeling van het strafdossier.

Voorbeeld uit de pilot - *Algemene forensische vraagstelling*

"wat is een SIN RFID chip die door het NFI wordt gebruikt?"

"Bestaat gezichtsvergelijkend onderzoek? Hoe werkt dit onderzoek?"

De vragen hierboven zijn twee voorbeelden van algemene vragen die aan de forensisch medewerkers gesteld zijn. De eerste vraag heeft betrekking op de 'chain of custody' binnen

---

<sup>13</sup> Zie pagina 19 'Ervaringen van de forensisch medewerker'

het NFI en is een voorbeeld van een vraag over de werkwijze binnen een onderzoeksinstituut. De tweede vraag is een voorbeeld van een vraag over een onderzoeksmethode

## 2.2 Handreiking individuele (straf)zaken

De forensisch medewerkers bij de gerechtshoven hebben ook een rol gespeeld in de ondersteuning bij de voorbereiding van het forensische deel van strafdossiers. Die ondersteuning kan gevraagd zijn door de raadsheer en/of juridisch medewerker aan de hand van zaakgerelateerde vragen, of door middel van het, in zijn algemeenheid, kenbaar maken van de behoefte aan forensische ondersteuning bij de voorbereiding van het strafdossier. Hierbij kan gedacht worden aan het verschaffen van informatie over mogelijk aanvullend onderzoek en/of eventuele contra-expertise. De wijze waarop de forensisch medewerker een handreiking verschaft bij (straf)zaken zal in de volgende twee subhoofdstukken worden uitgewerkt met bijbehorende toelichtingen uit de praktijk ervaring.

### *2.2.1 Zaakgerelateerde vragen*

Door middel van specifieke vragen over het forensisch (technische) gedeelte van het dossier wordt de forensische medewerker betrokken bij een specifieke (straf)zaak. In verhouding tot de eerder genoemde algemene forensische vragen, worden deze vragen veel vaker gesteld. Onder zaakgerelateerde vragen vallen de vragen die bijvoorbeeld gesteld worden naar aanleiding van een rapport of aangedragen onderzoekswensen. Afhankelijk van de complexiteit van de vraag is deze mondeling besproken of uitgewerkt in een voorbereiding en vervolgens nabesproken. Deze zijn onder te verdelen in de volgende vier categorieën:

#### *Categorie 1: Informatieve vragen over het rapport*

Deze eerste type vragen duiden op de behoefte naar extra informatie over methoden, resultaten en/of conclusies die 'standaard' in rapporten voorkomen, maar nu in context van de zaak worden gevraagd.

Drie voorbeeldvragen zijn hieronder weergegeven:

#### *Voorbeeld uit de pilot – Algemene zaakgerelateerde vraag*

"Er is een mengprofiel verkregen, waarbij de DNA-nevenkenmerken matchen met de verdachte. Er is geen statistische berekening uitgevoerd. Welke vragen zouden ons opheldering kunnen geven over deze match?"

"Op welke wijze zijn verwanten in of uit te sluiten als mogelijke donor van biologische sporen?"

"Welke DNA-profielen matchen en welke zijn opgenomen in de DNA-databank volgens het rapport? In het rapport DNA-onderzoek worden namelijk meerdere zaken aan hetzelfde DNA-profiel gekoppeld. Binnen dezelfde zaak is op een plaats delict hetzelfde DNA-profiel meerdere malen aangetroffen. Er staat slechts bij 1 spoor dat het DNA-profiel is opgenomen in de DNA-databank."

## Categorie 2: *Mogelijkheden tot (aanvullend) onderzoek*

Op basis van de resultaten van onderzoeken en de interpretatie van de deskundige(n) is het vaak mogelijk om aanvullend onderzoek, eventueel in de vorm van een contra-expertise, te laten uitvoeren. Bij dit soort vragen wordt er niet alleen gekeken naar de mogelijkheden tot (aanvullend) onderzoek, maar ook op welke manier het onderzoek uitgevoerd moet worden om waardevol te laten zijn voor de betreffende strafzaak. Daarbij worden de regels die verbonden zijn aan een dergelijk (aanvullend) onderzoek aangegeven (technisch, juridisch en beleidsmatig) zodat de raadsheer goed geïnformeerd in overleg kan treden met de betreffende deskundige en partijen.

Voorbeelden uit de pilot - *Zaakgerelateerde vraag over de mogelijkheden met betrekking tot (aanvullend) onderzoek*

"Het slachtoffer geeft aan de stemmen van de dader(s) te kunnen herkennen. Is er onderzoek mogelijk en wat zijn de mogelijkheden?"

*Richtlijnen voor auditieve confrontatie en product-catalogi van onderzoeksinstituten met deze mogelijkheid voorgelegd aan raadsheer .*

Door de patholoog van het NFI en een medisch-patholoog van het VUmc is er respectievelijk een autopsie uitgevoerd op het lichaam van het slachtoffer en heeft er op enkele van deze letsels datering plaatsgevonden. Welke deskundige (onafhankelijk van het NFI en VUmc) kan een contra-expertise onderzoek uitvoeren?

*De mogelijkheden benoemd m.b.t. de contra-expertise en hier eventuele op/aanmerkingen bij geplaatst*

"Is het mogelijk om van de in beslag genomen camerabeelden en met de huidige techniek betere prints te maken van de zichtbare daders. Zo ja, dat te laten doen?"

*Toegelicht welke aspecten van belang zijn bij 'betere' beelden. De term 'beter' geconcretiseerd naar meer technische term, en daar is onderzoek in aangevraagd.*

## Categorie 3: *Vragen naar aanleiding van onderzoekswensen / ondersteuning bij het formuleren vragen*

Er worden vragen beantwoord in relatie tot opdrachten aan en verhoren van deskundige. Hierbij moet gedacht worden aan de ondersteuning bij het formuleren van de juiste vragen. Deze moeten voldoende specifiek gesteld zijn, zodat deze informatief zijn binnen die strafzaak. Daarnaast is het in enkele gevallen noodzakelijk om hypothesen op te stellen.

Voorbeeld uit de pilot – *Zaakgerelateerde vraag naar aanleiding van onderzoekswensen / ondersteuning vragen formuleren*

“De verdediging heeft onderzoekswensen ingediend met betrekking tot het DNA-onderzoek. Kun jij de desbetreffende rapporten lezen en helpen om de vragen op te stellen voor aanvullend onderzoek? Zijn er nog andere mogelijkheden voor aanvullend onderzoek?”

In samenwerking met de juridisch medewerker vragen opgesteld voor het aanvullende onderzoek, hierbij de vragen van de verdediging in acht nemend. Tevens gewezen op de mogelijkheid van RNA-celtypering om de aard van celmateriaal te bepalen. Uitgelegd dat deskundige antwoord kan geven op de vraag of dat in deze zaak nog mogelijk is (bemonsteringen in zedenzaak). Deze vraag is ook uitgezet richting deskundige.

Enkele vragen die opgesteld zijn:

- Wat is de aard van het celmateriaal van de hier bedoelde bemonsteringen?
- Kan door middel van RNA-celtypering thans nog nadere duidelijkheid worden verkregen over de aanwezigheid van spermacellen in de bedoelde bemonsteringen?
- Hoe kan de aanwezigheid van het vrouwelijke DNA-profiel in de twee bemonsteringen van de penis, zonder aanwijzingen van het mannelijk DNA-profiel van de verdachte, nader worden verklaard?

Voorbeeld uit de pilot – *Zaakgerelateerde vraag naar aanleiding van onderzoekswensen / ondersteuning vragen formuleren*

De verdediging heeft onderzoekswensen ingediend op verschillende onderzoeksgebieden. Tijdens de voorbereiding van het dossier zag de forensisch medewerker nog een onderzoeksmogelijkheid op het gebied van schotrest onderzoek, dat niet door de verdediging werd aangedragen, maar mogelijk wel kon bijdragen aan het onderzoek. Tijdens de regiezitting is dit onderzoeksvoorstel door de voorzitter aangedragen en zowel de advocaat- generaal (A-G) als verdediging hadden geen bezwaren. Het onderzoek is vervolgens uitgezet

Het laatst genoemde voorbeeld is een zaak waarbij ondersteuning is geboden bij het opstellen en formuleren van onderzoeksvragen naar aanleiding van de onderzoekswensen van de verdediging. Dit gaf aanleiding tot het verstrekken van informatie over aanvullend onderzoek. Om die reden kan dit ook gezien worden als een voorbeeld van categorie twee (mogelijkheden met betrekking tot (aanvullend) onderzoek). Categorie 2 en 3 overlappen op sommige vlakken.

Categorie 4: *Zaakspecifieke vragen over het rapport in de context van het dossier*

Het gaat in deze categorie om het bieden van ondersteuning naar aanleiding van besproken onderdelen van de proces-verbaal en/of forensische rapporten uit het strafdossier. Hierbij kan gedacht worden aan de chain of custody en gebruikte onderzoeksmethoden. Wanneer dit niet door de forensisch medewerker te beantwoorden of toe te lichten is, zullen er vragen worden opgesteld die gesteld kunnen worden aan de betreffende deskundige. Deze vragen kunnen in

navolging daarvan ter zitting ter sprake komen, of schriftelijk worden ingediend bij het onderzoeksinstituut.

Voorbeeld uit de pilot - *Zaak specifieke vragen over het rapport in de context van het dossier*

In de rapportage van het NFI staat de concentratie ethanol in het bloed van verdachte vermeld op moment Y. De verdachte verklaart dat er op dat moment een infuus in zijn arm zat en dat er vlak in de buurt van het infuus bloed is afgenomen. De verdachte vindt de uitslag van het NFI onderzoek daarom onbetrouwbaar.

### 2.2.2 Ondersteuning voorbereiding forensisch dossier

Naast de betrokkenheid van de forensisch medewerkers bij strafdossiers door middel van specifieke zaakgerelateerde vragen (zoals bij 2.2.1 besproken), zijn de forensisch medewerkers ook ingezet om de forensische onderdelen van het strafdossier op een vergelijkbare wijze als de juridisch medewerker, voor te bereiden. In het volgende hoofdstuk zal daar verder op worden ingegaan.

De forensische rapporten uit strafdossiers worden ten behoeve van de raadsheer en/of juridisch medewerker voorbereid. In deze voorbereiding wordt het forensisch dossier ontsloten, mogelijke scenario's en mogelijkheden voor aanvullend onderzoek gesignaleerd en relevante (wetenschappelijke) literatuur en vakbijlagen ter ondersteuning bijgevoegd. Op deze wijze kan de bijgevoegde literatuur door de forensisch medewerker worden toegelicht, en belangrijker, gekoppeld aan de specifieke bewijsmiddelen in de strafzaak. Hierbij worden de nieuwe ontwikkelingen in het forensisch vakgebied meegenomen in de kennisoverdracht.

Op welke wijze de forensisch medewerker aan de hand van de voorbereiding betrokken wordt bij de zaak, kan per kamersamenstelling en zaak verschillen. Soms kan worden volstaan met het ontvangen van de voorbereiding van het forensisch deel van het dossier, maar er kan ook een bespreking worden gepland waarbij de forensisch medewerker de voorbereiding mondeling toelicht. Hierbij worden de vragen die mogelijk opkomen aan de hand van de voorbereiding, direct ondervragen. De voorbereiding van het forensisch dossier kan ook aanleiding geven voor het deelnemen als tweede griffier aan regiezittingen waarin onderzoekswensen worden aangedragen of zittingen waarin een deskundige wordt verhoord. Aansluitend of voorafgaand kan de forensisch medewerker assisteren bij het formuleren van de onderzoeksvraag, hypothesen en/of vragen richting deskundige.

Zowel de forensisch medewerker als de raadsheer en/of juridisch medewerker moeten erop toezien dat de forensische toelichting goed aansluit op de (basis)kennis van de raadsheer en/of juridisch medewerker. Op basis hiervan kan de informatie geïntegreerd worden met de strafzaak. Om dit te waarborgen is het van belang, ook na de pilot fase, feedback en ervaringen uit te blijven wisselen tussen de raadsheren, juridisch medewerkers en forensisch medewerker.



### **Hoofdstuk 3: De ervaring van de forensisch medewerker**

In dit hoofdstuk zullen eerst de ervaringen van de forensisch medewerker met betrekking tot het werkproces per gerechtshof worden besproken. Vervolgens zullen hieruit nog kort de belangrijkste aspecten worden belicht.

#### 3.1 Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden

De pilot bij het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden is gestart in mei 2013. De forensisch medewerker is tijdens een periode van vier maanden één dag per week aanwezig geweest in Arnhem en één dag per week in Leeuwarden. In deze fase was het van belang het doel van de pilot toe te lichten en de aanwezigheid van de forensisch medewerker zichtbaar te maken voor de raadsheren en juridisch medewerkers op beide locaties. De forensisch medewerker heeft in Arnhem en in Leeuwarden in de maanden augustus en september deel genomen aan de teamvergaderingen en het secretariaat/raadsheeroverleg. Tijdens deze besprekingen werd het doel en de opzet van de pilot besproken, zijn de disciplines aangegeven die door forensisch onderzoek worden gedekt, en werden voorbeelden van eerder gestelde en beantwoorde vragen gegeven op basis van de ervaring en werkzaamheden die de forensisch medewerkers bij de rechtbanken hadden ondervonden en verricht. Door de toelichting over de wijze en de momenten waarop een forensisch medewerker kan worden ingeschakeld, nam het aantal vragen over forensische rapporten toe. Aan de hand van het logboek, bijgehouden door de forensisch medewerker, is er een duidelijk zicht verkregen op de type vragen, de forensische discipline waarop de vragen betrekking hadden en de fase waarin deze vragen gesteld werden. Hieruit kwam naar voren dat vroegtijdig inschakelen van forensische ondersteuning in enkele zaken van groot belang is in verband met de mogelijkheden tot (aanvullend) onderzoek. Deze werkwijze heeft een duidelijk beeld geschetst van de bewuste behoefte aan forensische ondersteuning vanuit de positie van de jurist. Echter is er op deze manier nog minder zekerheid van de betrokkenheid van de forensisch medewerker bij alle lopende forensische strafzaken.

Door de hoeveelheid werkzaamheden, en het uitbreiden van de pilot naar het gerechtshof 's-Hertogenbosch, is de werkweek in september 2013 aangevuld met één extra werkdag per week. Op deze manier was er bij beide gerechtshoven 0,6 fte forensisch medewerker beschikbaar tot en met februari 2014. Vanaf september is ook de wijze van inzet van de forensisch medewerker veranderd met als doel de forensisch medewerker gelegenheid te bieden in een zo vroeg mogelijk stadium (met voorkeur voor de regiezitting) betrokken te worden bij strafzaken met forensisch technische inbreng. Daarvoor is het werkproces bij het gerechtshof locatie Arnhem en locatie Leeuwarden in kaart gebracht. Zo wordt er in Leeuwarden gewerkt met aparte zittingssamenstellingen voor gedetineerde zaken. Deze kamer behandelt (bijna) alle strafdossiers die forensische bewijsstukken bevatten. Vanuit het gerechtshof moest er dus gekeken worden op welke wijze en op welk moment de voorbereidingen van de forensisch medewerker het beste kan aansluiten op de voorbereidingen van de juristen in deze kamer. Daarnaast is er sinds 2013 een raadsheercommissaris (RhC) benoemd binnen het gerechtshof. De forensisch medewerker kan daardoor op verzoek van de RhC, worden betrokken en meedenken over de formulering van

(aanvullende) onderzoeksvragen. Zo heeft de forensisch medewerker bijvoorbeeld deelgenomen aan een (strafzaak)bijeenkomst met de deskundige(n) van het NFI, de raadsman, de A-G en de RHC, om de forensische bewijsstukken en bijbehorende onderzoeken door te spreken.

Daarnaast is er in november 2013 toegang aangevraagd en gekregen tot NIAS. Door middel van een opgestelde query kan nu continu zicht gehouden worden op de binnenkomende en lopende strafrechtelijke onderzoeken waarin DNA-onderzoek een rol speelt of heeft gespeeld.<sup>14</sup> De forensische medewerker kan vervolgens aan de hand van dit overzicht de betrokken raadsheren en juridisch medewerkers benaderen met de vraag of forensische ondersteuning nodig is. Naast de ondersteuning naar aanleiding van vragen over het forensische bewijs, bleek dat een voorbereiding van alle betrokken forensische rapporten gewenst was.

Zoals eerder is aangegeven is in de pilotfase de nadruk gelegd op de vragen of en waarvoor forensische ondersteuning nodig is. Met betrekking tot de betrokkenheid van de forensisch medewerker bij zaken als gevolg van onduidelijkheden in en vragen over de rapporten, is geen specifiek moment van inschakeling te benoemen. Zowel voor, tijdens als na de (regie)zitting kunnen er onduidelijkheden en/of vragen zijn met betrekking tot het forensische dossier waardoor de forensische medewerker (alsnog) ingeschakeld kan worden.

Verder kan door middel van het positioneren van de forensisch medewerker in het bestaande werkproces, de betrokkenheid van de forensisch medewerker verder verbeteren. Door een beter zicht op lopende, voor de forensisch medewerker, relevante strafzaken wordt de forensisch medewerker in staat gesteld om maatwerk te leveren in ondersteuning en kennisoverdracht, waardoor het rendement van de forensische ondersteuning kan worden geoptimaliseerd.

Bij het gerechtshof Arnhem worden lunchlezingen georganiseerd hetgeen de mogelijkheid biedt een lezing te verzorgen over een of meerdere forensische disciplines. Bij het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, locatie Leeuwarden zijn er geen vaste momenten voor deze lunchlezingen, maar is er wel een mogelijkheid om een lezing in te plannen op locatie. In de eindfase van de pilot is in Arnhem een lezing gepland voor in de periode na de pilotfase. Deze lezing ging over het veel voorkomende forensische bewijs, DNA. Bij deze lezing waren ruim 30 raadsheren en juridisch medewerkers aanwezig.

Samengevat kan worden geconcludeerd dat de ervaring leert dat een goed zicht op komende en lopende dossier(nummer)s een belangrijke bijdrage levert aan een optimale inzet van de forensische medewerker. Hierdoor kan de forensisch medewerker in een vroeg stadium een zaak oppakken, hetgeen ertoe bijdraagt dat forensische vraagstukken snel worden onderkend en kunnen worden behandeld.

Uit de ervaring blijkt verder dat de drempel om de forensisch medewerker te benaderen lager is wanneer hij of zij 'in huis' aanwezig is. Hierdoor kan er in een korte tijd worden gesproken

---

<sup>14</sup> NIAS geeft de mogelijkheid om 'DNA' aan te geven bij de (straf)zaak. Echter is gebleken dat deze informatie niet altijd correct wordt aangegeven. Daarnaast is er in NIAS geen mogelijkheid om andere forensische bewijsmiddelen, naast DNA, aan te geven per dossier.

over de onduidelijkheden die zich voordoen, en zo nodig direct een antwoord worden gegeven op de vragen. Daarnaast kan de forensische kennis op een eenvoudige manier, bijvoorbeeld door middel van een lunchlezing, worden gedeeld.

### 3.2 Gerechtshof 's-Hertogenbosch

Bij aanvang van de pilot bij het hof in 's-Hertogenbosch was het werkproces al aangepast op de inzet van een forensisch medewerker. Dit was gedaan naar aanleiding van de 'Evaluatie pilot Forensisch ondersteuning rechtbanken 2014' waarin een werkproces voorgesteld wordt. De intake beoordeelt of er forensische rapporten in het dossier zitten, waarna een kopie van het dossier naar de forensisch medewerker verzonden wordt. Indien mogelijk staan zittingsdatum en kamersamenstelling erbij genoteerd. De dossiers die binnenkomen, worden door de forensisch medewerker bekeken en indien een voorbereiding nodig wordt geacht, wordt contact met de voorzitter opgenomen. Hierbij kan de forensisch medewerker een aantal punten in acht nemen. Eén hiervan is dat het hoger beroep om verschillende redenen ingesteld kan worden. De reden kan van belang zijn voor de keuze om een dossier wel of niet voor te bereiden. Daarnaast kan het vonnis van de rechtbank al een aanwijzing geven dat forensisch bewijs een rol speelt in de zaak en dat daaromtrent verweren zijn gevoerd. In aanvulling daarop heeft de forensisch medewerker een account bij NIAS aangevraagd zodat NIAS kan worden geraadpleegd om informatie over een zaak, zoals zittingsdatum en kamersamenstelling, te achterhalen. Daarnaast was de forensisch medewerker vanaf het begin bereikbaar voor vragen van raadsheren en juridisch medewerkers, waarvan voornamelijk door raadsheren gebruik werd gemaakt.

De aanpassing van het werkproces heeft ervoor gezorgd dat de forensisch medewerker direct bij aanvang van de werkzaamheden aan de slag kon met het voorbereiden van dossiers. Tevens is hierdoor de forensisch medewerker tijdig bij een zaak betrokken. Ter indicatie: van de acht zaken die zijn voorbereid (zittingsdatum tot en met half januari), was de forensisch medewerker in zeven zaken voor de regiezitting al bij de zaak betrokken. Inmiddels is deze tijdigheid een vaste praktijk, waarbij de forensisch medewerker vervolgens in het verdere verloop van de zaak betrokken kan blijven.

Tijdens de pilot heeft de forensisch medewerker twee lunchlezingen georganiseerd. Aan het bijwonen van de lezing van een uur wordt 1 PE-punt toegekend, dit moet aanwezigheid extra motiveren, zodat zo veel mogelijk raadsheren en juridisch medewerkers worden bereikt. Voor de eerste lezing zijn de raadsheren en juridisch medewerkers om onderwerpen gevraagd. Hier kwam echter weinig respons op. Daarom heeft de forensisch medewerker het onderwerp uiteindelijk zelf gekozen. De onderwerpen die tijdens de lezingen aan bod zijn gekomen, zijn 'Forensisch DNA-onderzoek, van spoor op de plaats delict tot DNA-profiel' en 'Verborgene informatie – de mogelijkheden van haar- en vingersporenonderzoek'. Bij beide lunchlezingen waren ongeveer 30 raadsheren en juridisch medewerkers aanwezig.

Tijdens de pilot heeft de forensisch medewerker één keer deelgenomen aan de zittingscombinatie als tweede griffier.<sup>15</sup> Deze vorm van ondersteuning draagt bij aan de transparantie van het strafproces doordat de aanwezigheid van de forensisch medewerker zichtbaar is voor de overige partijen. Nieuwe inzichten of vragen die tijdens een zitting ontstaan, bijvoorbeeld tijdens het verhoren van een deskundige of bij het aandragen van de onderzoekswensen, en relevant zijn voor de beoordeling van het bewijs in de zaak, kunnen nu direct door de forensisch medewerker naar voren worden gebracht (richting de voorzitter). Dit kan dan direct aan de orde worden gesteld door de zittingscombinatie, zodat de A-G en de verdediging daar op kunnen reageren.

### 3.3 Belangrijke aspecten die uit de ervaringen van de forensische medewerkers naar voren komen

#### *3.3.1 Zichtbaarheid*

In het algemeen kan worden gesteld dat voor het bereiken van de doelstelling van de pilot ('zicht te krijgen op de bijdrage die forensische ondersteuning kan leveren aan het begrip van natuurwetenschappelijke expertise in de rechtspraak'), zichtbaarheid van de forensisch medewerker erg belangrijk is. Forensische ondersteuning vraagt om een medewerker die makkelijk te benaderen is. De drempel om de forensisch medewerker aan te spreken moet zo laag mogelijk zijn. Allereerst is het belangrijk dat alle betrokken raadsheren en medewerkers geïnformeerd zijn over de aanwezigheid en werkzaamheden van de forensisch medewerker, via bijvoorbeeld het raadsheer- en/of juridisch medewerkeroverleg, teamvergaderingen, introductiemails en een introductietekst op intro (rechtspraak brede intranet). Daarnaast is het belangrijk dat men weet hoe, waar en wanneer de forensisch medewerker te bereiken is. Een vaste werkplek, telefoonnummer en e-mailadres bevorderen de bereikbaarheid en voorkomen dat vragen die misschien niet dringend of direct noodzakelijk zijn, achterwege gelaten worden omdat de forensisch medewerker niet makkelijk te bereiken is. Zichtbare aanwezigheid op locatie wordt dan ook als belangrijk punt van bereikbaarheid beschouwd om de raadsheren en juridisch medewerkers de mogelijkheid te bieden op een gemakkelijke en informele manier contact te leggen, elkaar te informeren en vragen te stellen.

#### *3.3.2 (vroegtijdige) Betrokkenheid*

Uit de ervaring van de forensisch medewerkers blijkt dat het van belang is de forensisch medewerker duidelijk te positioneren in het logistieke proces<sup>16</sup>. Tijdige betrokkenheid van de forensisch medewerker bij een zaak zal de bijdrage van de forensisch medewerker ten goede komen. Indien de forensisch medewerker voor de regiezitting (indien deze gepland wordt) al betrokken is bij de zaak, kunnen eventuele aanvullende onderzoeksmogelijkheden tijdig naar voren worden gebracht of kunnen de onderzoekswensen die zijn aangedragen worden besproken. Ook is het dan nog mogelijk een deskundige op zitting uit te nodigen, mocht bijvoorbeeld blijken dat de rapporten om nadere toelichting en/of uitleg vragen. Bovendien

---

<sup>15</sup> Bij beide hoven is de forensisch medewerker beëdigd tot griffier.

<sup>16</sup> Zie pagina 17 'Ervaringen van de forensisch medewerker' voor de verschillende toepassingen hiervan bij de hoven.

kan de forensisch medewerker in het verdere verloop van de zaak betrokken blijven. Indien aanvullend onderzoek wordt verricht en dus nieuwe rapporten aan het dossier worden toegevoegd, kan de forensisch medewerker toelichting geven op het rapport. De forensisch medewerker heeft dan al kennis van het dossier.

### *3.3.3 Werkproces*

Zowel de ervaring binnen de rechtbanken, als binnen de hoven, leert ons dat de werkprocessen per locatie kunnen verschillen<sup>17</sup>. Op basis van de ervaringen lijkt een balans tussen beide werkwijze, de beschikbaarheid van de forensisch medewerker voor de jurist en het benaderen van juristen door de forensisch medewerker, het meest effectief. Op deze manier heeft de forensisch medewerker vanaf het moment van de intake overzicht op de lopende (straf)zaken met forensische bewijsmiddelen en kan er in overleg met de raadsheren een optimale ondersteuning worden geboden. Ondanks de complexiteit die gepaard gaat met het 'invoegen' van een forensisch medewerker in het reeds bestaande werkproces, zal dit de betrokkenheid van de forensisch medewerker waarborgen.

---

<sup>17</sup> Dit is naar voren gekomen tijdens het werkoverleg van de forensisch medewerkers van de rechtbanken en de gerechtshoven waarbij het (algemene) werkproces besproken is.

#### **Hoofdstuk 4: De ervaringen van de gerechtshoven**

Gedurende de pilot zijn ook de ervaring(en) van de raadsheren en juridisch medewerkers die in aanraking zijn geweest met de pilot, meegenomen in de evaluatie. In dit hoofdstuk zijn de ervaringen weergegeven.

De functie van de forensisch medewerker is in ontwikkeling en alleen daarom al was feedback zeer gewenst. Gedurende de negen maanden is er gekeken naar de aansluiting van de toelichtingen van de forensische medewerker aan de raadsheer en juridisch medewerker. Aan de hand van de feedback van de juridisch medewerker kon de uitleg worden geoptimaliseerd met als doel het begrip te vergroten.

Uit de ervaring van de juristen volgt dat de inbreng van de forensisch medewerker als nuttig is ervaren doordat de forensische medewerker in concrete zaken toelichting heeft gegeven, maar ook in het algemeen heeft bijgedragen aan de kennisvergroting. Daarmee is de inbreng van de forensisch medewerker een welkome aanvulling op de reeds aanwezig kennis.

"De uitleg met betrekking tot de methode die de politie gebruikt is informatief en duidelijk. Dit is een goed voorbeeld waaruit blijkt dat forensisch advies van belang kan zijn." - Raadsheer Arnhem

*Feedback van Raadsheer nadat een algemene vraag over de methode met betrekking tot vingersporen onderzoek is beantwoord*

"Doordat de toelichting kan worden gegeven aan de hand van het dossier, sluit de informatie goed aan. Op deze manier is de 'vertaling' van de academische uitleg begrijpelijk in de context van de zaak."

- Raadsheer Leeuwarden

*Feedback waaruit blijkt dat de link tussen beschikbare literatuur en zaakgerelateerde rapportage van belang is*

"Het is prettig om te weten dat je (als relatieve leek) geen bijzondere dingen uit de rapporten hebt gemist." – Raadsheer 's-Hertogenbosch

*Feedback van raadsheer n.a.v. de betrokkenheid van een forensisch medewerker bij een strafzaak*

"Handige voorbereiding omdat er naast de algemene informatie die bekend is, opmerkelijke dingen worden aangestipt en het een kritische blik geeft op aanvullend onderzoek. Ook suggesties die nog niet bedacht waren." - Raadsheer Leeuwarden

*Feedback van raadsheer naar aanleiding van de vraag op welke wijze het onderzoek is uitgevoerd, en wat de mogelijkheden zijn met betrekking tot aanvullend onderzoek*

## Hoofdstuk 5: De resultaten van de pilot bij de gerechtshoven

De inbreng van de forensisch medewerker moet aansluiten bij de empirisch-wetenschappelijke (basis)kennis waarover de raadsheer / juridisch medewerker dient te beschikken. De informatie en toelichtingen die door de forensisch medewerker worden verstrekt, zijn nodig om de inbreng van de deskundige goed te kunnen begrijpen, te beoordelen en te bespreken ter terechtzitting.

In dit hoofdstuk zullen de resultaten van de pilot worden uitgewerkt. In de resultaten zijn de gegevens van gerechtshof 's-Hertogenbosch en Arnhem-Leeuwarden bij elkaar gevoegd. Tabel 5.1 geeft een samenvatting van de pilot bij de gerechtshoven. Gedurende de negen maanden durende pilot zijn de forensisch medewerkers betrokken bij 39 strafzaken. In totaal zijn er 87 forensische (technische) onderwerpen bevroegd, welke zijn onder te brengen in 27 verschillende forensische disciplines.

"De voorbereiding was zeer informatief. Extra onderzoeksvragen zijn uitgezet waardoor de zaak is aangehouden. Nu ik van deze zitting ben afgehaald, moeten we bekijken hoe de voorbereiding bij deze strafzaak betrokken blijft aangezien die niet in het dossier gevoegd kan worden." - Raadsheer Leeuwarden

*Nuttige feedback voor verbetering in het werkproces*

<b>Duur van de pilot</b>	9 maanden
eerste fase (mei t/m september)	2 dagen/week
tweede fase (september t/m januari)	3 dagen/week
<b>vragen / dossiers voorbereiding</b>	
Totaal ( <i>in uren</i> )	346
Gemiddeld per gerechtshof ( <i>in uren</i> )	173
Aantal zaken waarbij fm betrokken is	39
Aantal besproken onderwerpen	87
Aantal verschillende onderwerpen	27

Tabel 5.1: Samenvatting van de pilot: de gegevens van de twee gerechtshoven zijn bij elkaar gevoegd.

De in totaal zevenentwintig verschillende disciplines die aan bod zijn gekomen tijdens de pilot, zijn verder uitgewerkt. Tabel 5.2 geeft een overzicht van het aantal besproken forensische disciplines.

In de beginfase<sup>18</sup> werd er vooral gestart met de inzet als vraagbaak waardoor de forensisch medewerker sterk afhankelijk was van de bereidheid van raadsheeren en juridisch medewerkers om te worden benaderd met vragen. Later, in de periode vanaf september van dat jaar, is de forensisch medewerker de betreffende raadsheer of juridisch medewerker gaan benaderen om na te gaan of er baat bij forensische ondersteuning zou kunnen zijn. Naar aanleiding van deze vorm van benadering kwamen ook verschillende vraagpunten aan de orde.

Onderwerpen	Aantal vragen
Auditieve confrontatie	1
Beeld/geluidsmateriaal	2
Bloedspatpatronen	5
Brand(stof)	1
Contra-expertise	3
Databank	2
Digitaal	2
DNA	19
Entomologie	1
Explosieven	1
Gang van zaken politie/NFI	2
(forensische) Geneeskunde	1
Haar	3
Kras-, Indruk- en Vorm/schoensporen	3
Microsporen onderzoek	1
Pathologie	9
Radiologie	3
RNA	2
Schotresten	3
Tape-onderzoek	1
Telecommunicatie	2
Toxicologie	5
Verdovende middelen	2
Vezels/textiel	2
Vingersporen/palmafdrucken	6
Wapens/munitie	3
Overige	2
<b>Totaal</b>	<b>87</b>

*Tabel 5.2: Het totaal aantal besproken forensisch (technische) onderwerpen in de 9 maanden durende pilot bij het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden en gerechtshof 's-Hertogenbosch.*

In de volgende tabel staan het aantal keer dat de forensisch medewerker door een raadsheer of juridisch medewerker is benaderd. Van de totaal negenendertig behandelde zaken is dat achtentwintig keer het geval geweest. Bij elf zaken is de forensisch medewerker op de hoogte

<sup>18</sup> De periode van begin mei 2013 tot september 2013, bij het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden



gebracht van een strafdossier met forensisch bewijs, waarbij zij de betrokken raadsheer of juridisch medewerker heeft benaderd.

<b>Benadering gezocht door</b>	<i>aantal keer</i>
Raadsheer	19
Juridisch medewerker	9
Eigen initiatief forensisch medewerker	11

*Tabel 5.3: De wijze en het aantal keer waardoor de forensisch medewerker in contact is gekomen met een strafdossier.*

Om een beeld te krijgen van de invloed van het werkproces bij de twee gerechtshoven op de wijze waarop de forensisch medewerker bij een zaak betrokken raakt, is de voorgaande tabel nog verder opgesplitst.

<b>Benadering gezocht door</b>	Arnhem-Leeuwarden	s-Hertogenbosch
Raadsheer	9	10
Juridisch medewerker	9	0
Eigen initiatief forensisch medewerker	3	8

*Tabel 5.4: Het aantal keer dat de forensische medewerker benaderd is door een raadsheer of juridisch medewerker per gerechtshof en vice versa.*

Uit de tabel is af te leiden dat de forensisch medewerker in Arnhem-Leeuwarden vaker is benaderd door een jurist dan de forensische medewerker in 's-Hertogenbosch. Daarentegen heeft de forensisch medewerker in 's-Hertogenbosch weer vaker de raadsheer en/of juridisch medewerker benaderd om na te gaan of voorbereiding gewenst was.

In tabel 5.5 zijn de redenen om de forensische medewerker in te schakelen aangegeven, en vervolgens op welke wijze de forensische ondersteuning is geboden.

<b>Betrokkenheid van forensisch medewerker</b>	
	<i>aantal keer</i>
N.a.v. forensisch(e) rapport(en)	21
N.a.v. onderzoekswensen	5
N.a.v. communicatie vanuit onderzoeksinstelling	1
N.a.v. het dossier	11
<b>Waarbij vervolgens,</b>	
	<i>aantal keer</i>
Notitie is opgesteld	18
Vraag is beantwoord / mondeling besproken	19
Meedenken onderzoeksvragen / hypothesen	3

*Tabel 5.5: Betrokkenheid van de forensisch medewerker. Deze ondersteuning kan geleid hebben tot twee of meerdere type terugkoppelingen.*

## Hoofdstuk 6: Conclusies en aanbevelingen

### 6.1 Conclusie

De doelstelling van de pilot 'Forensische ondersteuning' bij de gerechtshoven is te concretiseren naar twee vraagstukken:

1. Leidt de inzet van een forensisch medewerker bij het gerechtshof tot algemene (forensische) kennisvergroting bij juristen?
2. Biedt de forensisch medewerker een waardevolle handreiking bij individuele (straf)zaken.

Er kan worden geconcludeerd dat de pilot is geslaagd. De pilot heeft voldoende inzicht gegeven in de bijdrage die forensische ondersteuning kan leveren bij de hoven aan het begrip van natuurwetenschappelijke expertise.

#### **Vraagstuk 1: Kan de forensisch medewerker bij het gerechtshof een bijdrage leveren aan de kennisvergroting van algemene (forensische) onderwerpen bij juristen?**

*De forensisch medewerker geeft lezingen, beantwoordt algemene vragen en levert een bijdrage aan de Wiki Juridica. Met deze vormen van kennisoverdracht wordt er informatie aangeboden als aanvulling op de reeds aanwezige forensische kennis van juristen.*

Veel juristen maken gebruik van de mogelijkheid om in huis deze lezingen bij te wonen. Gemiddeld zijn er dertig juristen aanwezig. Uit de feedback van de juristen blijkt dat de lezingen interessant worden bevonden. De Wiki Juridica dient als informatiebron voor forensische onderwerpen en zorgt in het algemeen voor de verbetering van de empirisch wetenschappelijke kennis binnen de Rechtspraak. De Wiki Juridica is nog in ontwikkeling.

#### **Vraagstuk 2: Biedt de forensisch medewerker een handreiking bij individuele (straf)zaken?**

*De forensisch medewerker biedt een handreiking bij individuele (straf)zaken door onder andere als vraagbaak te dienen voor zaakgerelateerde vragen.*

Bij de zaakgerelateerde vragen kan de forensisch medewerker een toegevoegde waarde leveren doordat deze de jurist helpt de verstrekte forensische informatie<sup>19</sup> toe te passen binnen het strafdossier. De forensisch medewerker is daartoe goed in staat omdat deze de forensische rapporten in het licht van de totale context van het strafdossier kan toelichten. Uit de verschillende forensisch technische onderwerpen (in totaal 27) die besproken werden,

---

<sup>19</sup> verstrekte informatie waaronder; deelname aan cursussen, wetenschappelijke literatuur, vakbijlage van het NFI.

blijkt dat binnen een breed gebied van de forensische wetenschappen er behoefte is aan ondersteuning.

*De forensisch medewerker helpt mee in de voorbereiding van een zaak.*

De toegevoegde waarde die de voorbereiding van het forensisch deel van het strafdossier geeft, is dat het resulteert in meer aandacht voor het forensisch onderzoek. Tevens is de voorbereiding van de jurist doelgerichter en efficiënter, omdat zij nu over een gerichte aanvulling van de reeds bestaande (basis)kennis beschikken. Daarnaast kan de jurist aan de hand van de verstrekte informatie een betere inschatting maken van de mogelijkheden met betrekking tot het aanvullend onderzoek, en de relevantie daarvan. Het uiteindelijke doel is de kwaliteitsverbetering van de rechtspraak en verbeterde effectiviteit van het procesverloop.

*Een directe aansluiting bij het werkproces, zoals bij het Gerechtshof 's-Hertogenbosch, waarborgt meer de tijdige betrokkenheid van de forensisch medewerker.*

Hierdoor kan er in de voorbereiding voldoende aandacht aan het forensische deel worden besteed en vragen tijdig ondervangen worden. Daarnaast blijkt dat de forensisch medewerker betrokken blijft bij het vervolg van de zaak en hierdoor kan helpen met de vraagstelling richting deskundige of het toelichten van nieuwe forensische rapporten die binnenkomen na aanvullend onderzoek.

*Profilering van de forensisch medewerker in huis is zinvol.*

Dit kan hebben bijgedragen aan het grotere aantal vragen waarmee de forensisch medewerker bij het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden werd benaderd door raadsheren en juridisch medewerkers, maar kan ook een oorzaak zijn van het ontbreken van inschakeling vanwege het werkproces zoals in 's-Hertogenbosch. Algemene ervaring is wel, ook vanuit de pilots bij de rechtbanken, dat beide systemen (vraagbaak en werkproces) elkaar moeten aanvullen.

## 6.2 Aanbevelingen

*Het is van belang om direct vanaf de start met een forensisch medewerker een werkproces beschikbaar te hebben dat maakt dat de forensisch medewerker betrokken wordt bij alle relevante strafrechtelijke onderzoeken.*

Zoals al eerder aangegeven, kan het werkproces per gerecht verschillen. De aansluiting van de forensisch medewerker bij het werkproces, zal dan ook vooral in overleg met het gerecht plaatsvinden. Het voorstel van een vast werkproces, zoals beschreven in de 'Evaluatie pilot Forensische ondersteuning', is bij het Gerechtshof 's-Hertogenbosch toegepast en positief gebleken.

*Zichtbaarheid en bereikbaarheid van de forensisch medewerker blijft belangrijk om raadsheren en juridisch medewerkers te stimuleren gebruik te maken van de kennis 'in huis'.*

Hierbij kan gedacht worden aan het regelmatig geven van lezingen, juristen op de hoogte houden van nieuwe (forensische) ontwikkelingen, aanwezigheid bij team/afdelingsvergaderingen etc. Zoals aangegeven is in het evaluatierapport van de pilot bij de rechtbanken zal de landelijke kenniskring Forensische Expertise toezien op de ontwikkeling en waarborging van het werkproces van de forensisch medewerkers bij de rechtbanken en hoven.<sup>20</sup>

*Op vergelijkbare wijze als de inzet voor raadsheren en juridisch medewerkers, kan een voorbereiding ten behoeve van de raadsheer-commissarissen vorm worden gegeven.*

Tot dusver hebben de forensisch medewerkers zich gericht op de raadsheren en juridisch medewerkers. Aangezien de raadsheer-commissaris vaak als eerste betrokken is in de meer complexe strafrechtelijke onderzoeken, daar soms dan ook een regierol in vervult en/of direct betrokken is bij de inzet van deskundigen, ligt het voor de hand dat de forensisch medewerker zijn diensten in toenemende mate aanbiedt aan de raadsheer-commissaris. Net als bij de pilot van de rechtbanken, staat deze vorm van ondersteuning echter aan het begin van een ontwikkeling, zodat hier nog geen werkproces voor is uitgewerkt. Het ligt in de bedoeling van de forensisch medewerkers om dit in de komende tijd vorm en inhoud te gaan geven. Veel hangt daarbij natuurlijk ook af van de wijze waarop verder invulling gegeven zal worden aan de Wet versterking positie rechter-commissaris. De komende tijd zal in overleg met de betrokken kabinetten raadsheer-commissarissen worden bekeken op welke manier deze ondersteuning kan worden ingevuld en hoe deze binnen een werkproces kan worden gefaciliteerd.<sup>21</sup>

*De forensisch medewerkers kunnen een ondersteunende rol vervullen ter ondersteuning van de raadsheer(commisaris) die in contact staat met de onderzoeksinstituten.*

In sommige gevallen kunnen uitgezette onderzoekswensen niet worden uitgevoerd omdat de vraag niet specifiek gesteld is of niet duidelijk is wat er onderzocht moet worden met welke methode. In dit kader zou de forensisch medewerker ondersteuning kunnen bieden aan de raadsheer vergelijkbaar aan een juridisch medewerker die namens de rechter vragen stelt over de voortgang van onderzoeken, aanwezigheid van stukken, kwaliteit van stukken, e.d.<sup>22</sup> Gelijk aan de evaluatie van de rechtbanken kan er op basis van de resultaten van de pilot tot dusver geen waardevol oordeel worden gegeven over de vraag of, en in hoeverre, dit gewenst is.

---

<sup>20</sup> Evaluatie pilot 'Forensische ondersteuning rechtbanken' (2014), pagina 35

<sup>21</sup> Evaluatie pilot 'Forensische ondersteuning rechtbanken' (2014), pagina 48

<sup>22</sup> Evaluatie pilot 'Forensische ondersteuning rechtbanken' (2014), pagina 29

*Op basis van de ervaringen tot nu toe lijkt, net als uit de evaluatie van de rechtbanken volgt, een inzet van 0,6 fte per gerecht reëel.<sup>23</sup>*

Wanneer, conform dit advies, besloten wordt tot inzet van forensische ondersteuning bij alle gerechtshoven, bestaat de mogelijkheid die inzet te 'clusteren'. Dit zou betekenen dat per gerecht volstaan kan worden met 0,5 fte. Hierbij blijft het mogelijk voor de forensisch medewerker om regelmatig fysiek op locatie aanwezig te zijn, wat de zichtbaarheid en de bereikbaarheid van de forensisch medewerker waarborgt. Door het optimaliseren van het werkproces en de ervaring die de reeds werkzame forensisch medewerkers hebben opgedaan binnen de functie, wordt verwacht dat 0,5 fte per gerecht voldoende is voor het goed uitvoeren van de functie. Er dient echter de kanttekening geplaatst te worden dat de forensisch medewerker dan geen zaken kan voorbereiden die door de Hoge Raad worden doorverwezen naar het andere gerechtshof binnen zijn of haar cluster. Bij deze gevallen, zal mogelijk de andere forensisch medewerker betrokken kunnen worden.

*Er moet nadere aandacht worden besteed aan kwaliteitswaarborging van de kennis en de vaardigheden van de forensisch medewerker.*

Zoals ook is gebleken uit de 'Evaluatie pilot Forensische ondersteuning rechtbanken 2014', moet er nadere en gestructureerde aandacht worden besteed aan de doorontwikkeling van de functie en de werkprocessen van de forensische ondersteuning, en de daarbij noodzakelijke kwaliteitswaarborging. Het is van belang de kennis en de vaardigheden van de forensisch medewerker periodiek te onderwerpen aan intervisie en te toetsen aan de kwaliteit van de collega's om te voorkomen dat de 'scherpte' in het functioneren afneemt. De wijze waarop een dergelijke intervisie vorm en inhoud moet krijgen is nog een punt van uitwerking dat mede afhangt van de wijze van inzet van forensisch medewerkers binnen de Rechtspraak. Dit sluit aan bij de 'Evaluatie pilot Forensische ondersteuning rechtbanken 2014', de kenniskring Forensische Expertise kan op aansturing van het LOVS, eventueel in overleg met partners als bijv. het NRGD en het NFI, met een voorstel komen voor een procedure die zich laat opnemen in de kwaliteitsborgingsystemen van de gerechten.<sup>24</sup>

*Op de lange termijn liggen er mogelijkheden binnen KEI om de forensisch medewerker aan te laten sluiten bij het werkproces in een gerecht.*

Voor de forensisch medewerker wordt het makkelijker om kennis te nemen van zaken waar forensisch bewijs bij betrokken is en dus een bijdrage te kunnen leveren en tegelijkertijd is het voor de kamersamenstelling duidelijk dat de forensisch medewerker betrokken is bij een zaak<sup>25</sup>. Dit kan een belangrijke bijdrage leveren aan de positionering van de forensisch medewerker als vaststaand begrip binnen de organisatie. Bovendien is de betrokkenheid van de forensisch medewerker logistiek te vergemakkelijken, gezien het dossier, en daarmee de forensische rapporten, digitaal beschikbaar worden gesteld.

---

<sup>23</sup> Evaluatie pilot 'Forensische ondersteuning rechtbanken' (2014), pagina 33

<sup>24</sup> Evaluatie pilot 'Forensische ondersteuning rechtbanken' (2014), pagina 34

<sup>25</sup> Met de invoering van KEI wordt ook nagedacht over de positionering van de forensisch medewerker binnen KEI.